

Neue deutsche Kunst

Рузынгүлүлі Рузаңғүлүлі ке Әкемпүлүлі.

BRUNSWICK SUPPLY CO. 129

PROBLEMS

MPPCB 12 WPPS 1843

ԱՅՐԻԴՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առանգեսութօվիս , 3-9 Մարտ :

Կուրի էֆենտին 50 տարիկան էր . Տալճարագոյն
դրան հաւատարիմ ծառայութիւն ընտղ երևելլ
պաշտօնատարներուն մէկն էր ասիկա , որ զէյլիք
Ճիի , Անտրոյի ղեապանութեան , արտաքին գոր-
ծոց միւշթէշալի , ու հասարակաց օգտի խորհրդակա-
րանին նախագահութեան պաշտօները կատարի էն
ետե , երկար ժամանակ ալ արտաքին գործոց պաշ-
տօնատարութեան վոխանորդութիւնը ըրաւ , ետքը
զեսպ մնութեամբ Փարիզ զնաց . ու երբոր Պօլիս
դարձու , արդարութեան բարձրագոյն ատեանին
անդամ եղաւ :

Այսքան անհամար գրասովանքներու մեջ էր ու
նաև երկրագործութեան ալ շատ սէր ուն էր: Տը հը-
կի ներուն մշակութիւնը ինքը կը կառավարէր, բայց
մաթիւ մեքնաներ ու եւրոպական կարգեր մտցուցած

ԲԵՆՉՈՒՐԵԱՆՔ

ԱՐՏԱՎԵՊԻ ՀՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ.

Հաստ ժողովուրդներ կան Վախոյի Դպրիկեի ու Ամբ-
ըիգայի մշջ որ շան միս կուտան . մանաւ անդ սեերը որ
շատ կըսիրեն շան միսը, ու շափէ դուրս կուրախանան
երը որ խորոված շոն մը ուտեն նէ : Վասնկ են նաև
Գանատայի վայրենիները, Գամշադքացիները ու Խոր-
Նողանտայի կղզիներուն բնակիչները : Ենւանի Գուգ-
նաւակեալ ծանր հիւանդութենէ մը աղատեցաւ շան
մօխն ջուրը խմելով : Հիպակուրանէս կըսէ թէ յշյները
շան միս կուտէին, ու հոռմայեցիներն ալ անոր միսէն

կերակուր կըպատրաստէին իրենց բազմածախ կոչունք-
ներուն (շիաֆէթներուն) ատենը, մանաւանդ հասարա-
կաց տօներու ու քրմապեսի ընառու թէ ան օրը: Պլինիու-
ալ կըհաստատէ թէ խորոված պղտիկ չները շատ հա-
մեղ կըլլան, ու շատուածներուն սեղանին արժանաւոր
էն:

Անսաստան գտնվող անդիմական բանակեն շատ հետաքրքրական ծանօթության ներքության մեջ է:

Էլ. աղեկ հասկըցիք էր որ իր հայրն իւր միծ հար-
կաւորութիւն ունի երկրագործութեան հարաբու-
թիւնները ծաղկեցընելու, ու աս բանիս համար րբած
ջանքերը բաւական պատճառնել են անոր մահուա-

Նը վրայ ցաւելու :
Զարմանալին ան է որ , Վերդա Դաքի պարսից
պաշտօնատարն ալ , ինչպէս կըհ ստատին , մահւան
զուռը հասած է եղել Դաւրէժ բազաքը , Առւրի
Էֆէնտիին մեռած օրը : Կրտի նաև թէ , Երզու-
մին Գաւրէժ խրկրւած թաթարը , Առւրի Էֆէն-
տիին մահուան լուրը տուլու համար , ու Դաւրէժէն
ալ Երզում խրկրւած թաթարը , Վերդա Դաքիի
վտանգաւոր հիւանդութեան լուրը տուլու , երկուք-
նին ալ Ճամբան մեռեր եւ :

Արքայի անգլիացոց գեսպանին քարտուզարքը, որ Ենգլիակի գրածակալ Ուշեմ հազարամատին հետ Եղագառմ գոցած էր, մաս հնանդութիւն քաշել է :

Ույլեամ հազարապետը ու Մ. Ռէտուս որ անոր
չեան է իր թարգմանչի պաշտոնով, ասոնք ալմեծ
վտանգի մէջ ինկեր են : Կրակարանը որ իրենցմէ,
գողոտուկ պառկելու սենետակին մէջ դրել են, քիչ
մնացիր է որ պիտի մեռցունէ եղել զերենք : Հաղեւ
թէ կրցիր են անկողինէն, ելլուլ պատուհանը բանա-
լու, ու ասանկով մահուան վտանգէն ազատեր են :

Կ. Բարձրութիւն Եհմետ Տէթէն վաշտն թա-

կուրսերուն վրայօք : Ասոնք ոչ կովի և ոչ ոյնի կամ
կըխմն . ու խիստ կըծիծաղն եղեր անդղիացոց զօրքե-
րուն վրայ , որ անյադ կաթ կըխմն , ըսելըլ թէ կամթէ
որիշ բան չէ , բայց մէզի պէս յաւելուած մըն է . և թէ
մէծ ք ջութիւն պէտք է անանկ զգուելի ըմրելիք մէ-
խմելու : Բայց իրենք շատ հոդ տանելով՝ չերը վահ-
դակի մէջ կըդերցընեն , ինչպէս մենք հաւերը , ու ա-
խորժանօք կուտեն . մանաւանդ թէ աս է անոնց պինս
աղնիւ կերակուրը : Ձինաստանի մէջ բոլը մագործ-
ներուն խանութները շան միս կըծախւի , որն որ երեւ-
լիները ծախու կառնեն և ոչ թէ հասարակ ժողովուրդը
լսանկ էր ատենօք Խաղաղական ծովուն վայրենինե-
րուն մէջ ալ :

ԱՅ. Տիւփօնդ 1.ըմուբսէն (Պաղղիա) . իր յիշատա
կարանին մէջ հետեւ արտավէպը կըպատմէ :

Ըստ ատեն չե, կըսէ, որ Փարիզ Կիվերնէ ըստապանդոկին դռւոք կըկենար մուճակ մաքրող երիտասալզ մը որ թաւամաղ մեծ սկ շուն մը ունէր որ սովործ է իր տիրոջ գործ գտնալ ու զրամ վաստըկցնել: Կիւ

գուշաբական պալատը կանչըւեցաւ անցած հինգ-
շաբթի :

— Ա . Տարիձըութիւն Ո՞եծ փոխարքան անցած եր
կուշ ոքթի կէս օրէն հաքը թագավորական պալատը
զնաց : Այս տեսութեան պատճառը մարդ չյանէ ,
բայց ընդհանրապէս կըկալցըւի թէ և . Ա հափա-
ռութեանէն հրամաններ ընդունելու համար էր , և .
Ասէ . և , ուրի էֆէնողին տեղը մէկը զնելու համար
Ու կըսւի նաև թէ նոր պաշտօնատարը այսօր պիտի
ընտրըւի :

— Այսօր Եւ Ասէ Ապարիմ Էֆէնտին արտաքին գործոց պաշտօնատարը թագաւորական պալատը կանըըւեցաւ : Կըկարձըւի թէ օսմանեան ու պարսից վէճի զիպւածին համար է :

— Կըհաստու տեն թէ ամառավան սկիզբը , Ալաշքիայի , Ոլոսովայի ու Աերվանդի Եշխանները ։ Դրան կողմէն Կառանդնուպօլիս պիտի հրաւիրին ։

— Ա . պարսն Լիէլէն ուռւաց կառավարու

Եթեան պաշտօնատուրը որ Անբլիսի գործոցը համար էկած էր, ցանկալով Դզմիք երթալու, և Ասէ .
Մ . տը Պուղլնէֆ Կոստանդնուպօլիս բանող ոռու-
սաց շողենաւը տըւաւ, որ անով Ընէ իր Ճամփորդ-
գութիւնը: Մ . պարսն Խելքէնը անցած օր մեկներ էլ
Խոսնչէրլի իշխան առաջն թարգմանին, ու Մ . տը
Ջէտէրօֆ դեսպանին քարտուղարին հետ . բայց
Շ. յի Ստեֆանար առաջեւ շոգենաւին մեքենային
մէկը խորտակւելով պարտադրեցան նորէն Կոս-
տանդնուպօլիս դառնալու :

կըքսէր . իսկոյն աէրն ալ կըքաղէր անոր հնարը գտնալու
համար , կըցուցաներ իր փոքրիկ արկլը , ըսելով , իձէ ո-
կուզես , պարոն , պատրաստ իմ կօշիկներդ յմաքրելու-
լըր որ աս երիտասարդը կըզբաղէր իր գործոյն , շուն-
հանդարակի կըպառէր մեկ կողմը , որովհետեւ անօգու-
կըլլար թէ որ երթար ուրիշ մէկուն կօշիկը ազտոտէր
Բայց ինչ ատեն իր տէրը գործը կըլլմնցունէր , վերըս
տին շունը կըսկսէր իր սովորական խաւը :

Ա. շանը ձարտարութեան համբաւը ու իր տիրող
քաղաքավար շարժմունքը, որ կըծառայէր յօժարու
թեամբ նաև պանդոկին ծառաներուն, տարածւած էր նոյն
պանդոկին մէջ, ու բերնէ բիրան ինչւան վերի սրահներ
կըզրուց էր։ (Օր մը հարուստ անգղիացի մը հոն գտնլ
է ելով՝ ուղեց տէրը ու շունը տեսնել, որոնք իսկոց
կանչը եցան։ Ինգղիացին շատ հաւաքցաւ շնոր, և ու
զելով որ ծախու առնէ զանի, ինչւսն տասըհինդ լուի
ճի ոսկի տալու եղաւ։ Իս դինը լրակելով կօշիկ մաքրու
ու չէ լսելու ամը շնալով մեծամեծ անձինքներէն որ հի
կըդտնըւէին, ծախսց շոնը՝ որ շլթայով մը կապեցին
զաղվան ոչ ը թղթատարին կառքը դնելով Գալէ խրկ
ցին ու անկէց լոնտրա։

ԱՐԵՎԱՆԻ ԱՐԵՎԱՆԻ

— Կառավարութիւնը մօտ օրեւս Եղասուֆ փաշ
շայի մահան լրւրը առաւ Եհվէզէն, ովն որ առաջ
Ուռումէլի է ալիսի էր :

Ոռւսաց տէրութիւնը մեծ պատրաստութիւն կը
տիսնէ չէրքէզնէ լրուն վրայ երթալու , ու ասոր հա-
մար արդէն սկսած է շատ զղոք ժողովնելլ ; Չերքէզ-
նէրն ալ նմանապէս շատ ևտանդ ունին պատերով-
մելու , ինչու որ կը յօւսան թէ օդեռթիւն կըննե ի-
րենց Վուպանի քաղաքներուն մեծ մասը՝ որոնք
մինչև հիմայ չէզոք էին ու աս տարի իրենց հետ մէկ
եղան :

Օտէսսայէն կը գրեն թէ Առւսաց տէրութիւնը
հրաման տըւէր է Առւէն քաղքի վաճառականին,
Վ. Տիւպուլէյ և ընկերք, որ շոգենաւի կանոնաւոր
երթևեկութիւն մը հաստատն Վարսիլիայի ու (Օ.
տէսսայի մէջ: Ե. յս նաւարկութեան արտօնութիւնը
տասը տասըի պիտի քըչք բայց պայմանով՝ որ 1843
ին սկըսւի, ու գոնէ ամիսը անգամ մը կանոնաւոր
երթևեկութիւն ընէ:

Ձմարգմանութիւն յայտարարութեանը որ Շ. Ղառաջ խրկեց Ի մարտի, Կոստանդնուպօլսոյ օտար տէրութեանց փոխանորդներուն, իսու քսան փարանոցներուն համար:

Իմացանք որ՝ աս մօտ ժամանակներս անթիւ իւարդուխ (գալպ) քասան փարանոցներ կը զգոնցւին կուտանդնուալուսոյ ու տէլութեան ուրիշ քաղքիներուն մէջ:

Առուտուրի մէջ ասանկ ստակներ գտնըւելով
մեծ վնաս կըկիչ հասարակութիւնը . ուստի Տ .
Դրան պարտաւորութիւնն է հօգ տանիլ աս բանին
առջին առնելու : Ինչւան հիմոյ եղած քննութիւն
ներէն կիմանանք որ ասանկ քսաննոցներ շատ տնզ' րէ
կըքերէն հոս և ուրիշ նաւահանգիստներ , մանաւանդ
Ուշանիկն Ո օլօյէն Ո իլխատրէն Ո իտինէն Ո զմի-
րէն ու Ո իտիլլիէն : Դրամաննենգները խարդախու-
թեամք տակառներուն մէջ կըզնեն զանոնք , ու ան-
միջապէս կըտարածեն նոյն տեղանքը ծախու առած
ապրանքներուն վճարումը (փակամմ, նդո) հատուցա-
նելով : Ասանկով մասնաւոր անձանց կործանումը

Այս շունը՝ ճամբրոդութեան ատենը ստիպւելով շատ
անգամ կառքէն իջնալու, զններ էր թէ որ Կողմէն Փա-
րիզէն կը հեռանայ, ու ինչպէս Տուվրէս տարեր էին ու
անկէց Լոնտրա։ Ուստի վերստին Տուվրէս դառնալով
Ճամբրոդներուն կառքերուն հետ, ոպասեր է զինը բե-
րող շոգենափն ու անով Դալլէ դարձեր է անկէց ալ
Փարիզ։

Պառակերի քրոնիկոնը (Թարթք) 1841 ին, այս պատմութիւնը կլնէ :

“Ենցած շարթու մեկ մոլթ գիշեր մը, Լոռի անունով ջաղցապանը Ուալէնոյի, երբ որ տուն կըդառնար, ջաղցքին մօտ և լած ջուրին վրայի տախտակէն անցնելու տաենք ջուրը ինկաւ, ըստ որում քիչ մըն ալ արբած էր։ Իր շունը ջուրը նետելով շուտ մը անոր հանդերձէն ու մազերէն խածնելով ցամաքը կըհանէ. նմանապէս Թիրոջը գլխարկն ալ ջուրին մեջը ինկած ըլլորով՝ վերըստին կերթայ կըթերէ զանի։ Ի՞այց տեսնելով որ իր աէրը անշարժ քըուեր՝ պառկերէ, կըհասկընայ թէ իր ծառույթինը դեռ չէ լըմնցեր. ուստի կըլվազէ կերթայ ջաղցքին դուռը, ու այնշափ աղաղակ կըհանէ ոռնալով

կը պատճառեն ու առողջութիւն մէջ շինթութիւն կը-
ձգեն : Եւ Ահա արաւութիւնը աս կերպ յանցանքը
ներուն առջին պիտի առնէ ու անոնց նշանն ալ չի

պիտի թողու : Անոր համար պատռերներ խրկըւց
ցան բոլոր նաւահանգատի կառավարութիւններուն
ու ներսի կողմերու բանի մը քաղեցները , որ ջանք
ընկն զգուշութիւն լնելու , ու մաքսատան պաշտօ-
նատէ լնելիս ալ աղէկ նոյին նաւերը պարպելու ժա-
մանակ , տակառներուն ու բեռերուն մեջ , թէ օս-
մանցիի նաւէ ըլլոյ և թէ օտարականի , որ ինչ
ապրանք ըլլալը հասկընան : Կառավարութիւնները
հրաման ունին որ խարդախ քանանոյ գտնելու ըլլան
նէ , երկու կտոր ընեն ու ետքը իրենց տէրերուն
տան :

Ուստի կաղաքնք ձեր Ասհմութեանք որ ձեր
պաշտպանութեան տակը եղանիբուն իմացընէք
Բարձրագոյն Գլուխ աս որոշումը, ասոր համար է
որ ձեզի կը խրկինք աս շրջաբերական գիրը, ինչպէս
կոստանդնուպօլսոյ միւս տէլութեանց դեսպաննեւ
ըսմն ալ խրկած ենք:

Անցած ուրբաթ օր իրեք տաճիկ երիտասարդ՝
ներ Քէղատխանեն պոլտիլու գայեր են . որոնցմէ
մէկը երիտասարդական անխոհէմութենէ շարժեալ
նոյն ջուրին մ.ջը լողալ ուզելով, զժբարդաբար
ուորք բանի մը պըլլըւելով խոզըւել է, իր ընկիր-
ներուն և ուրիշ մորդոց առջեց, որոնք չեն կըներ
օրնութիւն ընել անոր: Եսիկա երիտասարդաց խը-
րառ ըլլալու համար արժան համարեցանք ծանու-
ցանել:

ԳԵՂԵՂԻՐԱՓ Ո ՊՈՐՈՐԻ ԸԱԼԱԾ ՕՐԱՎՈՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՂ
ԿԸԿԱՐԴԱԳԵՒՅ :

“Արդարութեան բարձրագոյն խորհրդարանը
ուղելով արգարութեամբ ու մարդասիրութեամբ հոգ
տանիլ, թին (քիւրէկ) գատապարուըւած յանցա
ւորներուն ազատութեանը, որոնք երբեմն իրենց
առհմանւած ժամանակէն էվիլի կը մնան չոն, որու
շցոր որ ամենն մէկ բանտարկեալին մէջմէկ թուղթ
որը ըւի, որքան ժամանակ իր պատիժը կլիլ յայտ
նելու համար, գատապարուեալը աս թուղթը ցուցը
լով անմիջապէս պիտի աղօտուի թիէն”:

ու դրանից զայնըլւելով՝ որ ներսը եղողնիրը կարթըննան
դուրս կելլան ու շանը ետևէն երթալով մեռնելու վը-
սանքէ կաղատեն ջաղացպանո՞»:

Գլատոն փիլիսոփան կըպատմէ թէ Պիւռոս թագաւոր մէկ շուն մը տեսաւ , որ իրեք օրէն 'ի վլր առանց ան մը ուտաելու կամ ջուր խմելու , իր սպաննըւած տիրոջը դին (**լիշբ**) կըպահպանէր . և թէ աս թագաւորը հրաման ըրաւ որ իր զրգերը գան ամմենն ալ ու աս անը առջեկն անցնին . անտառինը ճանչցաւ շունը իր տէրը մեացընողը՝ որ զինւոր մնն էր , ու մէկէն 'ի մէկ աթկեց անոր վեզ :

Ուսպերդ Ա իսքարտօն կը պատմէ թէ Ա ալէ ուն քաղ-
ին պաշտման տաենը , անանկ մեծ սով մը եղաւ որ
աշպէն դուրս հանեցին ան մարդիկները որ չէին պա-
ռերազմեր : Քահանայի մը երկու եղբօրորդիք կային հոն
բ ելան գացին իրենց շանը հետ ու մինակ իրենց ծեր
օրեղբարը թողոցին բաղաքին մէջ , որովհետեւ դուրս
լալու կարողութիւն չունէր : Երբ որ ասոնք Ա իսքար-
տօնի բանակը հստան , որ քաղաքը պաշտած էր , հաց
ըլիին ասոնց , որն որ իրեք բաժին ընելով՝ մէկն ալ

ԵԳԻՊՏՈՍ

Վշեքսանդրիս, 21 Փետրվար:

Քանի մը ժամանակէն՝ ի վեր հս տեղի առուստու
րը մեծ շարժման մէջ է . վասն զի ամմն ուրբաթ
աճուրդ կրլայ բամպակի , ցորմնի , խսժի (զամգ)
բրինձի , և այլն : Առջի իրեք տեսակէն ամմն առ
ձուրզին կրծախի , բամպակին զինը 7 թալեռ ։
ցորմնը 35 զաւուշ , խոճը 22 : Սակայն վերջին առ
ձուրզին միայն մէկ մաս ծախւեցաւ 7 թալեռ ։ Այ
տեսակէն շատ կրծախւէր թէ որ փոխանակագիրի
րուն ու նաւողեններուն բարձրութենէն չի վսի .
ցրւէր նէ : Հիմակուհինա խիստ քիչ նաւ կայ առ
նաւահանգստին մէջ :

Ամենելին ժամանակիով ձայնը չի լուելուն շատ
կուրախանանք : Առողջութեան հագուստաձևուն ալ
իր կողմէն մեծ հոգ կրտսանի փոխադրութեան (պու-
լաշմաքլըք) վառնքնելր հեռացըլնելու :

Նորին Ահշափառութիւն Բրուսիայի Թագաւորին էղք պը ըլ, փետրվարի 3 ին իրիկւան դէմ Եղէք սանզրիս հասու զազդիական շուինաւով : Ա. Բարձրութիւնը Բրուսիայի հիւպատուարանը իջնալով ուղից անծանօթ մնալ, ու չուղից բնդունել Փաշային հրամանավը պատրաստըւած բնակարանը 4 ին Ա. Բարձրութիւն Սայիտ Փաշան Ասեմանիայլ Պօղոս պէջին հետ տեսութեան զեաց անոր, որ ինքն ալ մէկ ժամեն ետքը պոլատը եկու, ուր տեղ զի շերն ալ հաց կերաւ Փոխարքային հետ : Բրուսիաց ընդհանուր հիւպատուն ալ ներկայ էր առ ընթիրին :

5 ին արշալուսը ծագած ժամանակը 1. • Բարձր
բութիւն Մէջէմմէտ Ալի փաշան Զարկա Զիկ մեկ
նեցու , ուր տեղ մէկ օր առաջ գացեր էր Ասյիտ
փաշան : Արջապէս 6 ին Տրուտայի իշխանը Ակ-
րին Եզիպտոս երթալու համար շրդինաւը մոտ ,
որն որ կառավարութիւնը իրեն համար պատրաս-
տեր էր : Իրեն հետն էին մէկ օգնական մը բանակի
ու 1. • Ասեմութիւն պարոն որ Ք.Էլքը զօրավարը :
Աս թագաւորացուն իշխանը Ճամբորդութիւն պիտի
ընէ Ասպէնսապէրմի կոմսի տիտղոսով . ու բիշօրէն
հոգը նորէն Վցէքսանզըիս պիտի գաւնայ :

շանը տրւին . բայց նոյն իրիկունը աներեզյթ եղաւ շունը ու ու հետեւալ օրը գարձաւ , ու ասանկ ըրաւ շարունակ քանի մը օր : «Քիչ մը տաենէն ետքը՝ նամակ մը դանլւեցաւ շանը անորին (թասմայն) տակը , որն որ ծեր քահանան զրած էր , փառք տալով Աստուծոյ ու շնորհակալ ըլլալով այն ողջրմած անձիքներուն որ զինքը կըհոգային : Այս բանը լսելով Այբբարտոսի կինը պղտիկ տոսպակ մը կախեց շանը վիզր լցուն ու տելիքներով , ու հրամայեց բոլոր զինուոներուն որ չեղացին աս պատւական կինդունիին : Ըստնը գնաց ու գարձաւ նոր տոմսակով մը որ ասանկ զրւած էր : Մեծ շնորհակալութիւն ունիմ քեզի , մեծ ողջրմութեանը համար որ ինձի խրկեցիր : Բայց մեզ զք , որ աս բանը Այլէննօի կառավարիչին ականջը հասնելով՝ թէ ծեր քահանան և թէ շունը մեացունել տըլլաւ :

Թարգմանեաց յիտալականէ
Կարապէտ Յ. Փափածէան
յաշակէրտաց վարժականին :

